

Scenario 1: **Centraal, uitvoerende gemeente**

Inleiding

Wie in 2013 nog dacht dat gemeentes slechts 'regisseurs' zouden worden en alles over zouden laten aan de 'netwerksamenleving' komt in 2020 bedrogen uit. Burgercollectieven en grootschalige inzet van vrijwilligers, het klonk mooi in de toekomstscenario's, maar in de praktijk kwam er weinig van terecht. Juist op lokaal niveau neemt de overheid weer sterk de touwtjes in handen, dat biedt zekerheid en continuïteit.

Zo ook in Steenbergen. Om de gemeentelijke begroting betaalbaar te houden moesten wel keuzes worden gemaakt. 'Liever één keer goed, dan drie keer niks' werd het argument waarmee de gemeente het voorzieningenniveau centraliseerde. Dat betekende natuurlijk niet dat alles in Steenbergen terecht kwam, maar wel dat doublures zoveel mogelijk werden voorkomen. Soms betekent het zelfs dat voorzieningen niet meer op het Steenbergse niveau worden aangeboden, maar regionaal.

Economie

Dat geldt bijvoorbeeld voor het nieuwe bedrijventerrein dat de gemeente samen met Bergen op Zoom en Tholen heeft ontwikkeld. Niet ieder bedrijf mag zich daar vestigen. De drie gemeentes hebben nadrukkelijke eisen met betrekking tot duurzaamheid en werkgelegenheid in de regio.

Binnen de gemeentegrenzen richt de gemeente zich in eerste instantie op de versterking van de stad Steenbergen. In afstemming met de regio ontwikkelt de gemeente in Steenbergen een hoogwaardig winkelaanbod. De winkels zijn vooral op de beleving gericht, dat moet wel want voor al het andere kun je in webwinkels terecht. De winkels trekken niet alleen inwoners van binnen de gemeente, maar dankzij de actieve city-marketing ook mensen van buiten.

De gemeente heeft een aantal hotspots benoemd waarop recreatievoorzieningen worden ontwikkeld. De meest prominente daarvan is De Vliet (van Benedensas tot aan de haven van Steenbergen). Daar investeert de gemeente vooral in infrastructuur die de ondersteunend is aan de horeca.

Zorg & Welzijn

De tijd van PGB's en rugzakjes lijkt voorbij. De gemeente is het aanspreekpunt en de uitvoerende instantie voor zorg en welzijn. De toegang tot gemeentelijke zorgvoorzieningen, ook de jeugdzorg, is geregeld via een centraal loket in Steenbergen: de Vraagwijzer.

De Vraagwijzer brengt mensen in contact met zorgverleners, vaak ook in dienst van de gemeente. De gemeente probeert zoveel mogelijk zorg in natura te leveren en zo min mogelijk budgetten of subsidies. Daarmee houdt de gemeente controle over een goede besteding van middelen.

Voor ouderen die niet thuis kunnen blijven wonen zijn er geclusterde extramurale voorzieningen. Voor intramurale zorg moeten mensen uitwijken naar Bergen op Zoom.

Steenbergen is een van de weinige kleine gemeentes met nog een eigen bibliotheek. De afgiftepunten in de kernen zijn in de afgelopen jaren wel allemaal gesloten.

Sport

Van de zeven voetbalverenigingen die de gemeente in 2013 had, zijn er nu twee over. Dat komt enerzijds door de vergrijzing, maar het is ook het gevolg van het centrale voorzieningenbeleid dat de gemeente sinds 2015 voert. De twee voetbalverenigingen hebben hun eigen sportaccommodatie die ze delen met andere sportverenigingen.

De beide accommodaties zijn de trots van de gemeente en worden zeer intensief gebruikt. De langere reistijd is natuurlijk wel even wennen.

Onderwijs

In de afgelopen jaren worstelden steeds meer basisscholen met teruglopende leerlingaantallen. De gemeente koos ervoor om scholen die onder de wettelijke opheffingsnorm kwamen, niet langer te ondersteunen. De gemeente koos in plaats daarvan voor clustering en fusies. Zo zitten de drie scholen in Dinteloord nu in één gebouw.

In de stad Steenberg en ligt de focus op de basisscholen Maria Regina en Gummarus. Op de basisscholen zijn ook de peuterspeelzaal, kinderopvang en buitenschoolse opvang gevestigd.

Ruimtelijke ordening en beheer

De gemeente voert een proactief ruimtelijk beleid. Dat betekent dat de gemeente werkt met strakke bestemmingsplannen en zelf functies plaatst. De gemeente is wel in staat bestemmingsplannen snel aan te passen aan veranderende omstandigheden. Een goed voorbeeld is het besluit om recreatieve voorzieningen alleen nog in De Heen te plaatsen, afgezien van de Steenbergse haven natuurlijk.

Natuurlijk luistert de gemeente bij de beslissingen goed naar de wensen van de bewoners, maar de beslissing én de uitvoering ligt uiteindelijk bij de gemeente zelf.

De gemeente onderhoudt zelf de openbare ruimte en het openbaar groen. Hier is geen sprake van centralisatie, groenvoorzieningen zijn verspreid over alle kernen.

Sociale cohesie & verenigingsleven

De gemeente streeft naar sociale cohesie op gemeentelijk niveau. Daartoe heeft de gemeente het Cromwiel ontwikkeld tot een hoogwaardig gemeenschapshuis voor de hele gemeente. Mensen uit alle kernen kunnen elkaar daar ontmoeten.

De gemeente houdt één koor, één harmonie en één fanfare in stand. Het devies is: weinig, maar hoogwaardig. Door dit beleid ontstaan er brede verenigingen met een kwalitatief goede top.

Relatie burger-gemeente

Burgers kunnen via één centraal aanspreekpunt bij de gemeente terecht. De meeste mensen gebruiken het digitale portal, maar een enkeling klopt nog bij het gemeentehuis aan.

De gemeente staat open voor initiatieven van burgers, maar tot uitvoering wordt alleen overgegaan als het initiatief binnen het huidige beleid past. De gemeente faciliteert nauwelijks uitvoering door burgers.

Gemeentelijke organisatie

Omdat de gemeente een uitvoerende rol heeft, is de gemeentelijke organisatie relatief groot. De front office van de gemeente bevindt zich in de stad Steenberg en. Voor de uitvoering werkt de gemeente veel samen met omliggende gemeenten, dat is vanwege de grotere schaal efficiënter.

Energie & duurzaamheid

In 2020 heeft de gemeente een eigen energiebedrijf. In samenwerking met de regionaal wordt een zonnecollectoren veld geëxploiteerd. Langs de A16 is een windpark aangelegd waar de gemeente Steenberg en mede aandeelhouder in is.

De overige energie wordt door de gemeente centraal ingekocht, vaak tegen gunstige prijzen. Vandaar dat de meeste Steenberg enaren zich bij de collectieve inkoop hebben aangesloten.

Scenario 2: **Decentraal, uitvoerende gemeente**

In 2020 richt de gemeente Steenberg en zich op het versterken van de verschillende kernen. Hoewel de gemeente Steenberg en natuurlijk één gemeente is, hechten de bewoners eraan om de identiteit van de kernen sterk te houden.

De gemeente neemt daarin het voortouw. Waar voorzieningen dreigen te verdwijnen stapt de gemeente in om ten minste een minimumniveau in stand te houden. Dat is sober, want de gemeente moet het met minder middelen stellen dan 10 jaar geleden.

Economie

De gemeente hecht grote waarde aan economische activiteit in de verschillende kernen. Dat vereist vooral in de kleine kernen creatieve oplossingen. In 2018 kon de gemeente drie winkels in leven houden door een slimme combinatie met een sociale werkvoorziening.

Om de bedrijvigheid in de kernen te stimuleren heeft de gemeente bedrijfsverzamelgebouwen ontwikkeld in Nieuw-Vossemeer, Dinteloord en Kruisland. Voor De Heen is de gemeente nog in gesprek met bedrijven, maar er is goede hoop dat de kleine kern in 2025 kan aansluiten. De aanleg van kernoverstijgende bedrijventerreinen worden centraal of met de regio geregeld.

Om recreatie in de kernen te stimuleren onderhoudt de gemeente een netwerk van fietsroute en ommetjes, met daarbij kleinschalige recreatievoorzieningen.

Zorg & Welzijn

Het beleid op het gebied van zorg en welzijn is erop gericht de leefbaarheid in de kernen te behouden. Zo is in iedere kern dependance van Vraagwijzer (met beperkte openstellingstijden), waar mensen terecht kunnen met hun zorgvraag. Dit maakt de zorg goed toegankelijk.

De gemeente heeft zich als doel gesteld om ouderen zo lang mogelijk in hun eigen woning te laten wonen. Dat vereist soms aanpassing van woningen, wat via de gemeente geregeld kan worden. Door de slimme inzet van mobiele zorgteams, kunnen de meeste ouderen in hun kern blijven wonen.

Het lukt de gemeente niet om een bibliotheek voorziening in stand te houden. Er is ook weinig belangstelling meer voor fysieke boeken. Als alternatief heeft de gemeente in 2020 aan gezinnen met een laag inkomen een gratis e-reader te beschikking gesteld. Via de e-reader hebben ze toegang tot 10x zoveel boeken als ooit in de bibliotheek stonden.

Sport

Elk jaar vindt het Steenbergse voetbaltoernooi plaats waar alle verenigingen aan mee doen. VV Steenberg en, SC Welberg, SC Kruisland, DIVO, VV Dinteloord, NVS en Val Aan strijden om de wisselbeker.

De gemeente hecht aan het bestaan van sportverenigingen in de diverse kernen. Door horen natuurlijk ook accommodaties bij, die worden door gemeente beheerd, onderhouden en geëxploiteerd. Op een heel sober niveau, want voor een luxe sportcomplex in iedere kern is natuurlijk geen geld. Alles wat verenigingen meer willen dan het minimum, moeten ze zelf organiseren.

Onderwijs

De meeste basisscholen in de gemeente Steenberg en hebben te kampen met teruglopende leerlingaantallen. De nood is het hoogst in de kleine kernen. De gemeente doet er alles aan om de scholen open te houden, ook als ze qua leerlingaantallen onder de wettelijke norm komen. In ruil

daarvoor vraagt de gemeente wel aan de scholen om ruimtes zo efficiënt mogelijk te gebruiken, zodat de vrijgekomen vierkante meters voor andere doeleinden kunnen worden gebruikt.

Ruimtelijke ordening en beheer

De gemeente hanteert gedetailleerde kaders voor de ruimtelijke ordening in de gemeente. Voor elke kern wordt precies bepaald hoeveel en wat voor type woningen, winkel- en recreatievoorzieningen er moeten worden gebouwd. Hierbij houdt de gemeente rekening met identiteit van de kernen.

Dat geldt ook voor het onderhoud van de openbare ruimte. Voor de dorpskern van Steenberg en Dinteloord geldt een ander onderhoudsniveau dan voor bijvoorbeeld Welberg. Het onderhoud wordt in eigen beheer, WVS of in een combinatie ervan uitgevoerd.

Sociale cohesie/ verenigingsleven

Om de sociale cohesie en het verenigingsleven binnen de kernen te ondersteunen, exploiteert de gemeente in iedere kern een gemeenschapshuis. De voorzieningen zijn vanwege de hoge kosten zeer sober. Waar nodig worden verenigingen met subsidies ondersteund.

Relatie burger-gemeente

De stadsraad van Steenberg en de dorpsraden van De Heen, Dinteloord, Kruisland, Nieuw-Vossemeer en Welberg spelen een belangrijke rol in de relatie tussen burger en gemeente. Zij vormen het belangrijkste aanspreekpunt voor burgers en kunnen beleidsinitiatieven indienen bij de centrale gemeente. Die moeten natuurlijk wel binnen het beleid van de gemeente passen. Voor de dorpsraden is ook ambtelijke ondersteuning beschikbaar.

Gemeentelijke organisatie

De gemeente Steenberg heeft een grote organisatie. De front office is verdeeld over de verschillende kernen. Een deel van de ambtenaren houdt zich specifiek bezig met de ondersteuning van de kleine kernen. De back office is centraal georganiseerd en op sommige gebieden met omliggende gemeenten samen.

Energie/ duurzaamheid

Dankzij de snelle ontwikkeling van duurzame technologie en tijdige investeringen door de gemeente zijn de kleine kernen in 2020 goed op weg om zelfvoorzienend te worden. Voor zover er nog energie van buiten nodig is, wordt dat door de gemeente centraal ingekocht.

Scenario 3: **Decentraal, faciliterende gemeente**

Inleiding

De moderne gemeente is geen hiërarchische uitvoeringsorganisatie, maar een flexibele faciliteerder. De gemeente is natuurlijk de baas over haar grondgebied, maar dat betekent niet dat ze ook alles zelf moet bedenken en uitvoeren. Het gemeentelijk beleid wordt gevormd en uitgevoerd in een netwerk van maatschappelijke organisaties, burgercollectieven, gemeenteambtenaren en raadsleden. College en B&W zijn 'superregisseurs'.

Daar waar mensen gezamenlijke belangen hebben (of een conflict) ontstaan initiatieven voor activiteiten en beleid. Dat is veelal op het niveau van de kernen. De gemeente hecht aan actieve kernen en faciliteert initiatieven die daarbij passen.

Economie

Het initiatief voor economische ontwikkeling ligt hoofdzakelijk bij de kernen. Als ondernemers bedrijven of winkels willen vestigen, of dit nu De Heen, Nieuw-Vossemeer of in de grotere kernen is, probeert de gemeente dat zoveel mogelijk te faciliteren. Uiteraard stemt de gemeente de ontwikkelingen tussen de kernen wel af, zodat de initiatieven levensvatbaar zijn. De gemeente wijst geen locatie aan en ontwikkelt zelf geen bedrijventerreinen of bedrijfsverzamelgebouwen meer.

De gemeente ontwikkelt zelf geen recreatievoorzieningen meer, maar stelt wel een bijdrage beschikbaar voor particulieren die het initiatief overnemen. Onder die voorwaarden heeft de gemeente bijvoorbeeld vorig jaar de haven overgedaan aan een collectief van Steenbergse ondernemers.

Zorg & Welzijn

De gemeente faciliteert in iedere kern een loket van Vraagwijzer. De Vrijwilligersbank moet zorgen voor de match tussen vraag en aanbod, bijvoorbeeld via social media. Per kern zijn er organisaties actief die zich bezighouden met zorg en welzijn, de gemeente faciliteert die organisaties, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van accommodaties.

Sport

Iedere kern heeft zijn eigen sportvoorziening die bijna helemaal geëxploiteerd wordt door vrijwilligers van de verschillende sportverenigingen. Voor het groot onderhoud is er een gemeentebrede stichting opgericht die door de gemeente wordt gefinancierd en ondersteund.

Sportpark "De Danen" te Nieuw-Vossemeer is energieneutraal. Door warmte-absorptieslangen in de velden ontstaat zelfs regelmatig een energieoverschot. Samen met woningstichting Stadlander heeft de voetbalvereniging afspraken gemaakt over de levering van energie aan omliggende woningen. Naast VV Steenberg en atletiekvereniging Diomedon is nu ook een hockeyclub actief op het sportpark aan de Seringenlaan te Steenberg.

Onderwijs

In de kleine kernen staan de basisscholen al enkele jaren onder druk vanwege de teruglopende leerlingaantallen. Als een school onder de wettelijke norm komt, overlegt de gemeente met het schoolbestuur en de ouders of het de moeite waard is om de scholen open te houden.

Vanuit de samenleving wordt altijd gekeken of de schoolgebouwen ook inzetbaar zijn voor andere maatschappelijke doeleinden. Bijvoorbeeld kinderopvang of de decentrale Vraagwijzerloketten. De gemeente eist van maatschappelijke organisaties dat ze zoveel mogelijk samenwerken en streven naar een efficiënt gebruik van accommodaties. De efficiencywinst gaat voor een deel naar de organisaties zelf. Bovendien bevordert de samenwerking de sociale cohesie in de kernen.

Ruimtelijke ordening en beheer

'Alles kan overal', dat is het uitgangspunt van de ruimtelijke ordening in de gemeente Steenberg. Er is geen voorkeur voor het realiseren van een functie in Steenberg, De Heen of Dinteloord. Als er maar sprake is van een gedragen initiatief vanuit de samenleving. Die moeten zich wel eerst bewijzen, wil de gemeente daar actief mee verder gaan. De gemeente draagt alleen bij aan noodzakelijke voorzieningen.

De gemeente houdt de regie over het onderhoud van de openbare ruimte. Kleinschalig onderhoud vindt plaats door bewoners zelf. Groepjes bewoners krijgen de verantwoordelijkheid over een perkje of een klein grasveld. Wie wat beheert is algemeen bekend en dankzij de sociale controle levert iedereen zijn of haar bijdrage.

Sociale cohesie/ verenigingsleven

Verenigingen spelen een belangrijke rol in de gemeente. Zij hebben de kritische massa om initiatieven te ontplooiën en vormen een belangrijke gesprekspartner voor de gemeente. De inzet van vrijwilligers door verenigingen is cruciaal voor de uitvoering van voorheen gemeentelijke taken.

Relatie burger-gemeente

Burgers doen het zelf, waar nodig biedt de gemeente hulp. De contactambtenaar van de gemeente behandelt en beoordeelt de burgerinitiatieven. Indien een initiatief aan de criteria voldoet wordt een overeenkomst tussen burgers en gemeente gesloten. Een goed voorbeeld is het beheer van plantsoenen. De dorpsraden hebben daarvoor het initiatief genomen en afspraken gemaakt met de gemeente die zijn vastgelegd in een beheersovereenkomst. De vrijgekomen middelen kunnen voor een deel door de dorpsraad geïnvesteerd worden in nieuwe initiatieven.

Gemeentelijke organisatie

De gemeentelijke organisatie is klein, vanwege de beperkte rol in de uitvoering. Medewerkers van de gemeente zijn vooral actief als projectmanager, relatiemanager en onderhandelaar. De meeste ambtenaren zijn vaker buiten het gemeentehuis te vinden dan daarbinnen. Flexibel werken is de norm, het gemeentehuis biedt nog maar 0,5 werkplekken per fte.

Energie/ duurzaamheid

De gemeente voert geen actief uitvoerend beleid op het gebied van energie en duurzaamheid. Wel beoordeelt ze burgerinitiatieven op duurzaamheidscriteria, waarbij de voorkeur uitgaat naar de meest duurzame varianten. Initiatieven voor energieopwekking en –besparing hebben voorrang bij het verstrekken van vergunningen en het beschikbaar stellen van ruimte en middelen.

Scenario 4: **Centraal, faciliterende overheid**

De gemeente is een van de spelers in de netwerksamenleving. Een groot deel van het beleid wordt geïnitieerd vanuit de samenleving, door burgercollectieven, maatschappelijke organisaties of ondernemers. De gemeente draagt zorg voor een goede samenhang binnen heel Steenbergen. Daarom wordt altijd eerst goed gekeken of iets niet al bestaat binnen de gemeente, voordat iets wordt ontwikkeld.

Economie

In de Reinierpolder heeft de gemeente drie jaar geleden een bedrijventerrein gefaciliteerd. Uniek in deze opzet was dat de invulling van het terrein vrijwel helemaal aan de markt is overgelaten. Daarmee sloot het terrein veel beter aan op de wensen van de nieuwe gebruikers. Het past binnen het nieuwe beleid van de gemeente om geen actieve grondpolitiek meer te voeren.

De gemeente ondersteunt de economische ontwikkeling op veel meer gebieden. Zo hielp ze de winkeliersvereniging bij het maken van een toekomstplan voor het winkelgebied in Steenbergen. Daarnaast heeft de gemeente een aantal hotspots aangewezen waar recreatie-initiatieven kunnen worden ontplooid, bijvoorbeeld De Vliet (van Benedensas tot aan de haven van Steenbergen).

Zorg & Welzijn

Het centrale Vraagwijzerloket in Steenbergen wordt bemenst door partners uit het sociale netwerk van de gemeente. De gemeente faciliteert één brede welzijnsinstelling, die opereert vanuit Vraagwijzer. De gemeente gaat uit van de eigen kracht van mensen en verwacht van de zorgpartijen dat zij maatwerk leveren om die te ondersteunen. Zorg wordt gefinancierd uit PGB's, zodat mensen zelf kunnen kiezen hoe en door wie de zorg wordt geleverd. In een beperkt aantal woningen zijn aanpassingen mogelijk voor ouderen met een beperking, dat moet door de (nieuwe) bewoners zelf geregeld worden.

Sport

De gemeente stimuleert de centralisering van sportvoorzieningen. Hierbij faciliteert de gemeente het beheer en exploitatie door gebruikers. Dat zie je bijvoorbeeld als je Dinteloord binnen rijdt. Bij de entree van Dinteloord is aan de Noordlangeweg een sportboulevard ontstaan. Het bestaande sportpark Molenkreek is uitgebreid. Het tennispark, het zwembad en een nieuwe sporthal vormen nu een multifunctioneel sportcomplex. Het onderhoud van het complex valt onder de verantwoordelijkheid van een stichting. Samen met een pool van vrijwilligers en de WVS wordt het beheer en onderhoud geregeld.

Onderwijs

De gemeente streeft ernaar om door natuurlijk verloop het aantal basisscholen in Steenbergen te beperken. Er wordt niet geïnvesteerd in scholen die onder de wettelijke opheffingsnorm komen. Initiatieven om scholen te fuseren worden door de gemeente ondersteund. Daarnaast worden scholen zoveel mogelijk in één gebouw geclusterd, liefst samen met peuterspeelzaal en kinderopvang.

Ruimtelijke ordening en beheer

Bij het ontwikkelen van bedrijventerreinen wordt samen met de regiogemeenten en het bedrijfsleven gekeken welke behoeften er zijn en waar deze het beste passen. Hierbij kunnen regionale bedrijventerreinen worden gerealiseerd waarbij de opbrengsten niet automatisch naar de gemeente gaan waar de bedrijven gevestigd zijn. De overheid geeft met een vlekkenplan aan waar bedrijventerreinen gewenst zijn. Centraal kan zijn in de kern Steenbergen, maar ook in een andere kern. Soms kan het meer voor de hand liggen om het op een regionale plaats te realiseren zoals bijvoorbeeld de plannen voor Moerdijk of Borchwerf in Roosendaal.

De verdere invulling wordt overgelaten aan het bedrijfsleven. Zij kijken naar de infrastructuur(deels) en de verkaveling (grootte). De gemeente kijkt voornamelijk naar de veiligheid en de belangen van derden. Daarnaast werkt zij proactief mee om bestemmingsplannen te realiseren waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de wens vanuit de samenleving en het bedrijfsleven. Ook het bedrijfsleven heeft een actieve rol bij het communiceren richting de samenleving en het maken van keuzes.

De verantwoordelijkheid voor de ruimtelijke ontwikkeling en het in stand houden van de openbare ruimte wordt in dit geval voor een belangrijk deel weggelegd bij de het bedrijfsleven en de brancheorganisaties. Een belangrijke rol voor organisaties als BZW, RPS ,OPS en ZLTO.

Sociale cohesie/ verenigingsleven

De gemeente ondersteunt initiatieven die kernen complementair maken. Zo is er een groot gemeenschapshuis in Steenberg, een zwemaccommodatie in Dinteloord en een sportpark in Kruisland. De gemeente stimuleert en faciliteert alleen voorzieningen die een centrale functie hebben.

Relatie burger-gemeente

Het initiatief voor ontwikkelingen ligt bij burgers. De gemeente biedt een centraal aanspreekpunt en helpt burgers hun initiatieven te ontplooien. Burgers en verenigingen worden gestimuleerd om gemeentebreed contacten met elkaar te leggen en samenwerkingsverbanden aan te gaan.

Gemeentelijke organisatie

De overheid geeft kaders die gericht zijn op centralisering van voorzieningen en diensten. Alleen initiatieven die een gemeentebreed doel dienen worden gefaciliteerd. De overheid is klein, omdat veel uitvoerende zaken niet meer op het gemeentehuis worden gedaan maar overgelaten worden aan de samenleving.

Energie/ duurzaamheid

De overheid wijst centraal locaties aan waar het mogelijk is om energie op te wekken, zoals windmolenparken en zonnevelden. In de gemeente Steenberg is daar ruimte voor en ook de locatie van het AFCNP is daarbij een voor de hand liggende keuze.

De overheid faciliteert en stimuleert zonne-energie. In 2019 is met bedrijven afgesproken dat ze hun daken vol leggen met zonnepanelen en de energie terugleveren aan omwonenden.